

Gooien en **smijten** worden vooral gebruikt in de gemeenzame omgangstaal en verschillen onderling zeer weinig. Beide werkwoorden doen meer aan onbesuisd optreden denken en de handeling geschiedt alleen met de hand. *Smijten* veronderstelt echter een minder onbesuisde handeling dan *gooien*.

Iemand met stenen werpen. Iemand een gat in het hoofd werpen.

Hij gooide een steen door de ruiten. Iemand op de grond gooien.

Iemand iets voor de voeten gooien.

Iemand op de grond smijten. De boel door elkander smijten.

902. WETSOVERTREDING, WETSSCHENNIS.

Wetsovertreding is een handeling of daad, in strijd met de wet.

Wetsschennis is een overtreding van de zijde van hem, die geroepen is de wet te handhaven en toe te passen.

Zich aan wetsovertreding schuldig maken.

Dat is een grove wetsschennis.

903. WETTELIJK, WETTIG.

Wettelijk is kracht van wet hebbende; vereist door de wet.

Wettig is overeenkomstig de bepalingen van de wet; echt, geldig.

Een wettelijk voorschrift. Een wettelijke regeling. Hij mist daartoe de wettelijke bevoegdheid.

De wettige weg bewandelen. Met alle wettige middelen. Een wettig huwelijk.

904. WIJZE, MANIER, TRANT.

Eigenaardige vorm waarin zich iets vertoont of datgene waarvoor een handeling zich van andere onderscheidt.

Wijze is het algemene woord.

Manier, aan het Frans ontleend, drukt dezelfde gedachte uit.

Trant is een oudere vorm, die vooral in bepaalde uitdrukkingen gebruikt wordt.

Dat gebeurde op deze wijze. Op duidelijke wijze te kennen geven. Hij heeft een bijzondere wijze van spreken.

Op een eigenaardige manier. Het is maar bij manier van spreken.

Naar de echte trant. Schilderen in de trant van Rubens. Dichten in de trant van Gezelle.

905. WIJZIGEN, VERANDEREN.

Wijzigen is het aanbrengen van kleine veranderingen, die aan de hoofdzakelijk weinig afdoen, zodat de oorspronkelijke strekking en de vorm grotendeels bewaard blijft.

Veranderen is veel sterker dan *wijzigen*; het drukt uit, dat iets een andere vorm en eventueel een andere strekking krijgt.

De wet wijzigen wil zeggen er kleine veranderingen in aanbrengen, die echter de strekking niet doen veranderen. De wet *veranderen* betekent er een andere strekking aan geven.

Deze tekst is niet duidelijk, hij moet enigszins gewijzigd worden.

Die zin is geheel onjuist weergegeven; zij moet hem dus veranderen.

906. WILDERNIS, WOESTENIJ, WOESTIJN.

Een onbewoonde, woeste landstreek.

Wildernis is een woeste plek grond waar alles in 't wild groeit,

waar de natuur vrij spel heeft en de mens nog niets veranderd heeft. Zij kan nochtans wel vruchtbaar en dus voor ontginning geschikt zijn.

Woestenij is een woeste streek, welke het vaak niet enkel aan cultuur, maar ook aan vruchtbaarheid ontbreekt; ook een grond die vroeger bebouwd was en thans verwilderd is.

Woestijn is een grote, veelal vlakke landstreek welke tengevolge van gebrek of volkomen gemis aan water van bijna alle plantengroei ontbloeit en daardoor onbewoonbaar is.

In de wildernissen van Zuid-Amerika leven. Wat vroeger wildernis was, is thans een schone hoeve.

De oorlog heeft van deze mooie landstreek een woestenij gemaakt. De woestijnen in Afrika.

907. WOEDEND, DOL, RAZEND.

Buiten zichzelf van drift of toorn.

Woedend is de gewone uitdrukking.

Dol is sterker.

Razend onderstelt de sterkste uiting van woede.

Woedend kwam hij op ons af.

Hij werd dol, als hij het zag.

Het is om razend te worden.

908. WOONPLAATS, VERBLIJFPLAATS.

Woonplaats is de plaats waar men zijn hoofdverblijf houdt; voor minderjarigen de plaats waar hun ouders of hun voorged wonen, ook wanneer zij zelf elders verblijven.

Verblijfplaats is de plaats waar men zich werkelijk ophoudt.

Zijn woonplaats verlaten.

Hij had geen vaste verblijfplaats.

909. WOORDENRIJK, WELBESPRAAKT, WELSPREKEND.

Woordenrijk is hij, die veel woorden tot zijn beschikking heeft, vaak met de bijgedachte, dat er weinig mee gezegd wordt en hij maar doorpraat.

Welbespraakt is hij, die goed kan spreken, die zijn gedachten gemakkelijk en helder ontwikkelt.

Welsprekend is hij, die niet alleen goed, maar ook sierlijk en aangenaam spreekt, die zich van de verschillende hulpmiddelen weet te bedienen en door taal en voordracht indruk maakt.

Hij is bijzonder woordenrijk. Een woordenrijk schrijver.

Een welbespraakt volksman.

Een welsprekend redenaar. Die predikant is zeer welsprekend

910. ZACHT, WEEK.

Niet hard.

Zacht is datgene, wat het gevoel aangenaam aandoet; het is de tegenstelling van *ruw*.

Week duidt aan, dat iets gevoelig is voor indrukken.

Een zacht bed. Zachte kussens. Zacht leder.

Weke boter. Weke grond. De weke klei. Een week gemoed.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

